

Γυναικείος Πολιτικός Λόγος και Ευρωπαϊκή Ένωση

της Βιργινίας Τσουδερού,
τ. Υφυπουργού Εξωτερικών

Η πρόοδος και η θωράκιση της δημοκρατίας εξαρτάται από τη δυνατότητα στηρίξεώς της σε ενεργούς πολίτες και στην ευρύτερη αξιοποίηση των ικανοτέρων.

Σήμερα, περισσότερο παρά ποτέ, που όλα τα έθνη βρίσκονται στο μάτι του κυκλώνα, απαιτείται φαντασία, οραματισμός, διορατικότητα. Είναι υποχρέωση η επιστροφή των αρίστων, η εκμετάλλευση των αρίστων. Είναι ανάγκη υπαρξιακή να μη γίνεται η επιλογή βάσει φυλετικών διακρίσεων, να μην αχρηστεύουμε δυνάμεις.

Τούτη η ιστορική καμπή βρίσκει και τις γυναίκες μπροστά σε μια νέα δικιά τους ιστορική φάση. Ξεπεράσαμε την εποχή των διεκδικήσεων. Οι νομικές και θεσμικές ρυθμίσεις, που εγγυώνται την ισότητα των πολιτών, κερδίστηκαν.

Σήμερα, η κοινωνία περιμένει να προτείνουμε και εμείς το νέο αναγκαίο πολιτικό λόγο και να δώσουμε το παράδειγμα της ειλικρινούς πράξεως. Η δημοκρατία και η κοινωνία διψά για λύσεις, που θα την βγάλει από την βαθειά κρίση. Σ' όλους τους τομείς απαιτούνται νέες προτάσεις, απελευθερωμένες από παλιότερες προκαταλήψεις. Απαιτείται γενναιότητα, φαντασία και προπαντός συνέπεια.

Πρέπει να ξεπεραστεί το ταχύτερο η νοοτροπία, κυρίως ακόμα, που θέλει τους άνδρες, είτε στο δημόσιο, είτε στα του οίκου, ν' αποφασίζουν για τα «σημαντικά», και τις γυναίκες ασχολούμενες με την καθημερινότητα. Τα αυτονόητα αυτά αισθάνθηκα ότι έπρεπε να πω εισαγωγικά, διότι πιστεύω ότι τώρα πλέον η κοινωνία θα μας κρίνει εμάς τις γυναίκες βάσει των προτάσεων που έχουμε εμείς να κάνουμε, καθώς και από τις πράξεις μας. Αναζητούνται λύσεις. Αφού λοιπόν το θέμα είναι η συμμετοχή των γυναικών στη Δημοκρατία, θα μου επιτρέψετε να συμμερισθώ μαζί σας μερικές σκέψεις για την αντιμετώπιση των νέων διεθνών και περιφερειακών συνθηκών, στις οποίες καλούμεθα να προσαρμοστούμε και τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσουμε, για να επιβιώσουμε ως Έθνος.

Είναι ανάγκη να δούμε τον κόσμο κάτω από διαφορετικό πρίσμα, ένα κόσμο που κινείται με μεγάλη ταχύτητα. Διανύουμε μια εποχή που είναι ανάγκη, εάν πρόκειται να επιβιώσουμε ως Έθνος και ως Ευρώπη, να αξιοποιήσουμε διαίσθηση και διορατικότητα, για να προβλέψουμε την κατεύθυνση που υπόγεια ρεύματα οδηγούν την ανθρωπότητα γενικά και τις επιμέρους κοινωνίες ειδικότερα.

Είναι ήδη εμφανής η μετατόπιση των οικονομικών κέντρων. Είναι ήδη ορατή η ανακατανομή της εργασίας βάσει νέων δεδομένων για την παραγωγή πλούτου. Τα κράτη δε χρειάζονται πλέον να είναι μεγάλα και με αποθέματα πολυτίμων πρώτων υλών, για να συσσωρεύουν πλούτο, για να θεωρούνται υπολογίσιμα κράτη της διεθνούς οικογένειας. Ο βαθμός της τεχνολογικής πρόοδου που θα καθορίζει και την παραγωγή γνώσεων — η νέα βασική πηγή πλούτου — είναι αυτός που θα καθορίζει την επιρροή ενός κράτους — μιας περιφέρειας — στα κέντρα διεθνών αποφάσεων. Μόνο αυτές οι χώρες θα εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία τους και θα διαφεντεύουν την τύχη τους.

Στον αγώνα αυτό ο ελληνικό έθνος έχει μεγάλες δυνατότητες διακρίσεως, υπό δύο προϋποθέσεις: να σταματήσει η αιμορραγία του Ελληνισμού και να αξιοποιηθεί κάθε άτομο ανάλογα με τις δυνατότητές του.

Εξυπακούεται ότι πολιτικοί με πρακτικό νου πρέπει να ξεπεράσουν παγίδες που έχουν στήσει ιδεολογήματα

του παρελθόντος ή και συντεχνιακά συμφέροντα, και να αποδεχθούν επιεικώς, με προτεραιότητα και αίσημα μια μακρόχρονη και μεγαλόπνοη εκπαιδευτική μεραρρύθμιση. Ήδη άλλες χώρες έχουν πάρει το προβάδισμα. Συναγωνίζονται και στο κυνήγι των εγκεφάλων και κλείνουν τον δρόμο της επανόδου στη χώρα μας δεκάδων ή και εκατοντάδων νέων μας που αναζητούν τη σύγχρονη παιδεία και διέξοδο για το δημιουργικό δυναμισμό τους στο εξωτερικό. Γι' αυτό και ο ελληνισμός αιμορραγεί. Η ασθένεια όμως είναι ιάσιμη. Η Ελλάδα μπορεί να μεταμορφωθεί σε ένα ευρωπαϊκό New England — περιοχή δηλαδή εγκαταστάσεως πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Έχουμε όλα τα αναγκαία στοιχεία για την υποδοχή πολλών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Σε πρώτη φάση, οι καθηγητές θα είναι κυρίως Έλληνες — ημεδαπής ή αλλοδαπής — αλλά ασφαλώς η Ελλάδα των πανεπιστημίων δε θ' αργήσει να γίνει πόλος έλξεως ξένων. Έτσι, όχι μόνο τα δικά μας παιδιά θα σπουδάζουν στον τόπο τους, θα δημιουργούν εδώ γνώσεις, αλλά και ξένοι θα περνούν εδώ τα δημιουργικότερα χρόνια τους.

Έτσι θα δώσουμε μια νέα γραμμή πλεύσεως στην οικονομία μας, αξιοποιώντας το μόνο πλουτοπαραγωγικό πόρο που διαθέτουμε, τον ίδιο τον άνθρωπο.

Το άλλο όμως υπαρξιακό πολιτικό πρόβλημά μας απαιτεί και αυτό πολιτική γενναιότητα και διορατικότητα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά την επιφανειακή μεγέθυνσή της, περνά σοβαρότατη κρίση. Η συμφωνία της Γιάλτας σφράγισε την ιστορία του δευτέρου ημίσεος του παρόντος αιώνα. Είχε διαμορφωθεί ερήμην των ενδιαφερομένων λαών και δημιούργησε πολλή δυστυχία. Οι ρίζες της σημερινής κρίσεως πρέπει ν' αναζητηθούν εκεί.

Οι εξελίξεις της μετακομμουνιστικής περιόδου έθεσαν στο αρχείο τις συμφωνίες της Γιάλτας. Το κενό δεν επιτρώπεται να πληρωθεί με νέα συμφωνία, ερήμην των λαών της Ευρώπης. Τούτο είναι ειδικά κρίσιμο για τους λαούς της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης. Αυτές τις μέρες προετοιμάζεται συνάντηση των ηγετών ΗΠΑ και Ρωσίας και θα συζητηθεί η ειρήνη στην Ευρώπη ερήμην των Ευρωπαίων. Η Ρωσία ήδη εξέφρασε την αγανάκτησή της για την ευρωπαϊκή ε-

πέκταση σε αυτό που αποκαλεί δικό της ζωτικό χώρο και εξέφρασε ειδικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σλοβακία.

Ασφαλώς, για την απουσία αυτή είναι υπεύθυνη η Ευρώπη που δεν κατάφερε ακόμα να διαμορφώσει κοινή εξωτερική πολιτική. Υπεύθυνη, διότι αντί να προλάβει την τραγική εθνική βεντέτα, τροφοδότησε την ανάφλεξη στη Γιουγκοσλαβία. Η ένταξη τριών ή τεσσάρων νέων μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η βία του Καγκελλάριου Κολ για την ενσωμάτωση των άλλων Ανατολικών Ευρωπαίων θα αυξήσει την εντός του κόλπου της Ενώσεως ένταση μεταξύ αυτών που επιθυμούμε ισχυροποίηση των δεσμών και αυτών που θέλουν μόνο μια τελωνειακή ένωση και μια μεγάλη οικονομική αγορά.

Για την Ελλάδα το θέμα αυτό είναι ζωτικό. Η μάχη θα δοθεί τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Ικανοί εκφραστές της ομόσπονδης λύσεως για την Ευρώπη, είναι οι μόνοι που μπορούν να αναστείλουν σχέδια Αμερικής και Ρωσίας που αντιτίθενται στα συμφέροντα των Ευρωπαίων. Η Ρωσία βλέπει αρνητικά την τελευταία ευρωπαϊκή διευρυνση, ενώ οι ΗΠΑ ενδιαφέρονται μόνο για το συντονισμό του αμυντικού τομέα. Το μέλλον της Ελλάδος και πάλι κρίνεται. Δεν αξιοποιήσαμε όπως έπρεπε τις ευκαιρίες που μας εδόθησαν μετά την ένταξη. Πολλοί μας βλέπουν ακόμα ως μια βαλκανικής μορφής κοινωνία. Η γεωπολιτική μας θέση για ορισμένους εκ των εταίρων μας είναι ήσσονος σημασίας αυτής των άλλων Ανατολικών ευρωπαϊκών χωρών, όπου συγκροούνται συμφέροντα με τη Ρωσία.

Όσοι πολιτικοί θέλουμε να δούμε κατάματα την πραγματικότητα γνωρίζουμε ότι τα επόμενα χρόνια θα είναι κρίσιμα για την χώρα. Όπως και για τη λύση του οικονομικού προβλήματος, έτσι και σε τούτο το μείζον πολιτικό υπαρξιακό πρόβλημα απαιτείται η στράτευση των επίλεκτων δυνάμεων του τόπου.

Το γυναικείο δυναμικό έχει να προσφέρει όσο και οι άνδρες. Δεν επιτρέπεται να συνεχισθεί η περιθωριοποίηση των γυναικών στην πολιτική. Οι γυναίκες, που επέδειξαν ικανότητες στους μακροχρόνιους δύσκολους αγώνες, θα φέρουν μια νέα λογική, επιμέλεια και ευαισθησία ακριβώς σε τούτη την κρίσιμη ιστορική καμπή.

Οι γυναίκες, με λίγες εξαιρέσεις, εισέρχονται με δυσκολία στην πολιτική και εξέρχονται εύκολα, λόγω του σημερινού κυριάρχου συστήματος, αρνούμενες συνήθως να συμβιβαστούν με ένα πολιτικό σύστημα που ζημιώνει τη γνήσια δημοκρατία. Έτσι, καταξιωμένες γυναικείες προσωπικότητες, που έχουν αποδείξει θάρρος γνώμης, διορατικότητα, εργατικότητα, σεβασμό στον εαυτό τους, δύσκολα εντάσσονται και εύκολα αποβάλλονται.

Τούτο δε συμβαίνει μόνο στην Ελλά-

δα. Το δημοκρατικό σύστημα περνά σοβαρή κρίση παντού. Η εποχή των μαζικών μέσων ενημέρωσης απαιτεί προσαρμογές του συστήματος που δεν έχουν γίνει, και έτσι υπετάχθη ο κοινοβουλευτισμός στην κακώς εννοούμενη δημοσιότητα και, κατ' ανάγκη, στη δύναμη του κεφαλαίου.

Θα συμπεράνω, υπογραμμίζοντας και πάλι ότι, τώρα που πέρασε η εποχή των διεκδικήσεων για τις γυναίκες, εποχή που συμπίπτει με την ανάγκη σοβαρών αναθεωρήσεων θεσμών και πολιτικής στην Ευρώπη και στα επί μέ-

ρους κράτη, η γυναίκα πρέπει να προσφέρει αυτό το νέο, φρέσκο, με διορατικότητα πολιτικό λόγο της και τη συνεπή πράξη της. Έχει τις δυνάμεις, αρκεί να εμμείνει στα προσόντα αυτά που τη βοήθησαν να κατακτήσει τα ανθρώπινα δικαιώματά της, να εμμείνει στον αγώνα με αξιοπρέπεια, ασχέτως των αντιξοοτήτων που συναντά. Η κοινωνία μας, αν όχι όλοι οι πολιτικοί, διψούν για αυτή τη νέα συνεπή φυσιογνωμία στην πολιτική.